

Zini, sargā, copē!

Lauču akmens – kampaņas *Mana jūra* tīrāko pludmaļu sarakstā

Noslēgusies aptuveni mēnesi ilgusī kampaņa *Mana jūra*, kuras laikā Vides izglītības fonda (VIF) pārstāvji, eksperti un citi interesenti kājām dodas vairāk nekā 500 km garā ceļā no Nidas līdz Ainažiem gar Baltijas jūras piekrasti. Šie cilvēki izraudzītos parauglaukumos (100 m no pludmales teritorijas) pēti tur atrodamos atkritumus, to veidus un daudzumu. *Manai jūrai* šis bija jau septītais piekrastes tīrības izpētes gads. Mūsupusē akcijas dalībnieki skaitīja atkritumu vienības Lauču akmens, tāpat Veczemju klinšu, Salacgrīvas un Kuivižu pludmalē. VIF vadītājs Jānis Ulme vērtē, ka šosezon jūru piesārņojošo atkritumu izvērtējuma rezultāti ir sliktākie kampaņas vēsturē – piekrastes 100 metros vidēji atrodams 247 atkritumu vienības. To daudzums pieaudzis par apmēram vienu trešdaļu. Gandrīz 60% no monitoringa laukumos atrastajiem atkritumiem ir plastmasa.

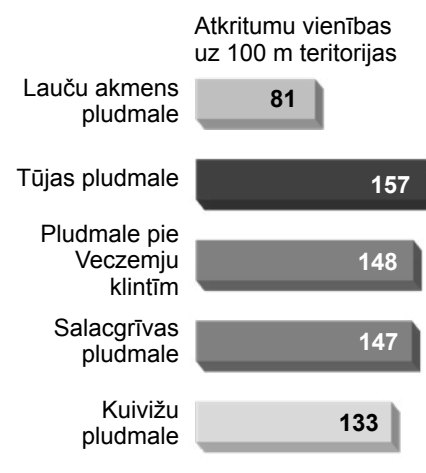
Monitoringā par Latvijas tīrāko jūras piekrasti šogad atzīta Abrugciema pludmale, kur uz 100 m atrastas 36 atkritumu vienības. Tālāk seko Pūrciema ar 46 un Kaltenes pludmale ar 51 vienību. Visnetīrāko pludmaļu topa augšgalā šogad ir Liepājas Karostas piekraste ar 937 atkritumu vienībām. Nākamās netīrākās ir Rīgas Daugavgrīvas pludmale ar 850 un Liepājas centra pludmale ar 697 atkritumu vienībām uz 100 m. Pirmo reizi kampaņas vēsturē izveidots tops ar t.s. *pludmales pelnutraukiem*. Tajā iekļautas tās piekrastes teritorijas, kurās uz 10 m konstatēts vislielākais izsmēķu daudzums. Arī šī topa augšgalā ir Liepājas Karostas piekraste ar 107 izsmēķiem. Tai seko Daugavgrīvas pludmale Rīgā ar 84 un Engures novada Apšuciema pludmale ar 76 izsmēķiem.

No mūsupuses pludmalēm tīrāko topā iekļauta Lauču akmens peldvieta, kurā 100 m saskaitīta 81 atkritumu vienība. J. Ulme teic, ka tā lielākoties visus gadus parādījusi labus rezultātus un iekļuvusi tīrāko pludmaļu topā. Izņēmums gan bija pērnā gads, kad tur saskaitīta 281 atkritumu vienība, no tām 186 bija no jūras izskaloti nezināmas izcelsmes produkti. Joprojām tiek pēfīts, vai to izcelsme bija dabiska vai organiska. Sarunbiedrs stāsta, ka tīrāko topā nav iekļauta, bet Vidzemes piekrastē vislabākie rezultāti ir arī pludmalei Kuivižos, kur monitoringā atrastas 133 atkritumu vienības uz 100 m teritorijas. Vidēji Limbažu un Salacgrīvas novadā, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, parauglaukumos at-

Skats no kampaņas *Mana jūra* laikā notiekošās jūras piekrastes sakopšanas. Otrais no kreisās – kampaņas organizators, Vides izglītības fonda vadītājs Jānis Ulme

Piekrastes monitoringa šī gada rezultāti mūsupuses pludmalēs

rasto atkritumu vienību skaits ir nemainīgs.

J. Ulme stāsta, ka kampaņas laikā Vidzemes piekrastē viņam bijusi viena no pozitīvākajām pieredzēm šogad: – *Pludmales kafejnīcās neviens īsti negrib atteikties no vienreizlietojamiem plastmasas traukiem, salmiņiem. Bet kempingā «Kriminal-*

nieki» ēdiens tiek pasniegts uz cukurniedru šķiedras traukiem. Saimnieks stāstīja, ka tie ir labāki par plastmasas. Priecē, ka arī piekrastē saimniekojošie domā par draudzīgumu videi. Šādi sīkie solīši pierāda, ka ir alternatīvas. Plastmasas atkritumu apjoms mūsu piekrastes pludmalēs ir sāpīga tēma.

VIF vadītājs vērtē, ka pludmaļu apsaimniekotāju ieguldījums tīrības nodrošināšanā ar katru gadu pieaug. Tāpat apsaimniekotāji sāk iedziļināties *Manas jūras* monitoringa datos, pievērš uzmanību pozitīvajiem piemēriem. – *No otras puses, arī niansēs ir uzlabojumu iespējas, kā palīdzēt konkrētām pludmalēm tīrības nodrošināšanā, – piemēram, pareizi saplānojot ieejas pludmalē vai atkritumu izvešanas infrastruktūru. Bet runa vairs nav tikai par pludmales apsaimniekošanu noteiktā sezonā, un tīrības jautājumu vairs nevar atrisināt tikai ar vairāk atkritumu konteineru uzstādīšanu vai biežāku to izvešanu. Atkritumi ienāk arī no jūras un upēm, turklāt tie rodas arvien vairāk un vairāk. Vajadzētu domāt par tādiem risinājumiem, kas neļauj šiem atkritumiem, īpaši plastmasas, nonākt pludmalē, – skaidro VIF vadītājs. Viņš min, ka Latvijā jau iestrādā ir dzērienu iepakojuma deponizācija sistēma, kuras ieviešana dotu labus*

rezultātus piekrastes tīrībā. Citi steidzami veicamie pasākumi ir plastmasas maisiņu un vienreiz lietojamo plastmasas un putuplasta pārtikas trauku lietojumā ierobežošana. J. Ulme uzsver, ka tāpat vērtīgi būtiski un ātrāk paaugstināt dabas resursu nodokli vienreizlietojamai plastmasai un tās iepakojumam, lai ražotāji aktīvāk sāktu domāt videi draudzīgākas alternatīvas.

Šī gada *Manas jūras* laikā kampaņas dalībnieki jau sāka gatavoties pirmreizējai iniciatīvai *Piekrastes tīrāde*, ko īsteno septembrī. Tajā aicināts piedalīties ikviens, kuram rūp tīra piekraste. *Tīrādes* laikā iecerēts kopīgi sakopt Baltijas jūras piekrasti par godu Latvijas simtgadei. Akcija notiks katru septembra sestdienu, mūsupusē tā gaidāma 15. un 22. septembrī – vispirms Salacgrīvas, tad Limbažu novadā. Katru sestdienu iniciatīvas rīkotāji grasās sakopt aptuveni 100 km piejūras teritorijas. Kopšanas talkas noritēs sadarbībā ar vietējām pašvaldībām, ekoskolām, iniciatīvas sadarbības partneriem un citiem interesentiem. Mājaslapā www.tirrade.lv ikvienam iedzīvotājam iespējams pieteikties dalībai Latvijas piekrastes sakopšanā, kartē norādot vietu, kurā vēlas palīdzēt savākt atkritumus.

Reiņa KRASIŅA foto

Apstiprināti Vidzemes akmeņainās jūrmalas individuālie aizsardzības noteikumi

Ministru kabinets šonedēļ apstiprināja dabas lieguma *Vidzemes akmeņainā jūrmala* individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus, precīzāk regulējot šīs teritorijas izmantošanu un ierobežojumus. Jauni noteikumi nepieciešami, jo pagaidām spēkā esošajos vairākas normas novecojušas. Noteikumu projekts iedala teritoriju vairākās funkcionālajās zonās, katrā atļautā izmantošana atšķiras.

Starp vispārīgajiem ierobežojumiem, kas ir spēkā visā dabas liegumā, ir norādījums zemes īpašniekiem atļaut gājēju plūsmu pa takām, kas ved uz jūru un paredzētas lieguma apskatei. Tāpat liegts dedzināt sauso zāli un niedres, degra-

dēt kultūrvēsturisko ainavu, tās elementus un kultūrvides īpatnības. Periodā no 15. marta līdz 31. jūlijam putnu saudzēšanai ligzdošanas laikā aizliegta mežsaimnieciskā darbība, izņemot meža ugunsdrošības pasākumu veikšanai un bīstamo koku aizvākšanu.

Noteikumi jaunus būtiskus ierobežojumus neievieš, taču atvieglo kārtību, kādā šajā teritorijā var tikt būvēts jauns ceļš, tiesa, izvēloties dabai saudzīgāko projektu un ievērojot nosacījumus vides un dabas vērtību saglabāšanai.

Gadījumos, ja tiek noskalots ceļš krasa erozijas dēļ, jāizskata varianti, kā iedzīvotāji var nokļūt līdz īpašumam. Pretējā

gadījumā stihiski var veidoties brauktuves, kas dabai nodara daudz lielāku kaitējumu, nekā tas būtu, izbūvējot jaunu ceļu atbilstoši dabas aizsardzības prasībām.

Noteikumi stāties spēkā pēc to publicēšanas oficiālajā laikrakstā *Latvijas Vēstnesis*.

Tāpat dabas liegumam tiek izstrādāts dabas aizsardzības plāns, lai precizētu vietas, kur attīstāma tūrisma infrastruktūra un plānojami sugu un biotopu apsaimniekošanas pasākumi. Jauns dabas aizsardzības plāns papildus individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem ļaus dažādām valsts un pašvaldību iestādēm efektīvāk un ilgtspējīgāk veikt

saimniecisko darbību aizsargājamajā dabas teritorijā.

Šis dabas liegums dibināts jau 1957. gadā, lai aizsargātu visā Baltijas jūras piekrastē unikālos smilšakmens atsegumus un citas šeit sastopamās dabas vērtības, piemēram, Kutkāju dižakmeni. Smilšakmens šajā vietā veidojies pirms 350–380 miljoniem gadu.

Maija RĒNA,

Dabas aizsardzības pārvaldes sabiedrisko attiecību speciāliste

Sākums – 9. lpp.

19. augustā
Augstrozes Lielezerā
Sudraba ceļojošais
ALDA KAUSIS 2018
spiningošanā
(3. posms)

Reģistrēšanās no pl. 4, starts pl. 5.
Sīkāka informācija, zvanot pa tālr. 26142812.

Copēšanas veterāniem Limbažu Lielezers vēlīgs

Limbažnieks Vladimirs Smirnovs rāda pāris zivju no sava un kolēģa Riharda noķertajām zivīm

Pagājušī trešdiena bija vēlīga diviem pieredzējušiem makšķerniekiem – limbažniekiem Rihardam Liepam-Liepiņam un Vladimiram Smirnovam. Abi ir ilgga-dēji makšķernieki. Todien abiem ķeries ļoti labi – lomā bijušas līdakas, zandarti un asari. – *Tās bija tiešām lielas zivis! Citiem copmaņiem todien ezerā tā neveicās. Pats arī devos makšķerēt un paliku bešā. Jau šķita, ka vairs neprotu to darīt,* – smeja ALDA direktors Jānis Remess.

Jāņa REMESA foto

Lielezerā izjaukts maluzvejniecības mēģinājums

Sabiedriskais inspektors Kaspars Ozoliņš rāda nelikumīgi ielikto tīklu

Nesen Limbažu Lielezerā tika mēģināts ar tīklu nelegāli ķert zivis. Kāds copmanis, manot kaut ko aizdomīgu, ziņoja sabiedriskajam inspektoram Kasparam Ozoliņam, kurš devās pārbaudīt šo apkaimi un aizķēra nelielu tīklu. Izrādās, to bija izmetuši divi pusaudži. Tīkls bija tukšs. Inspektors zēnus pabrīdināja tā vairāk nedarīt un viņi savu rīcību nožēloja.

Vēzis ir gudrs, spēcīgs un izmanīgs dzīvnieks

Jūlijā tika dots starts oficiālajai vēžošanas sezonai. Paziņu lokā šogad bija jūtama interese par vēžošanu. Ne reizi nebiju to darījusi, tādēļ vēlējos pamēģināt, ko nozīmē ķert vēžus. Tiesa, ar vietas atrašanu, kur to varētu darīt, nemaz tik gludi neklājās, jo daudzviet šo dzīvnieku dažādu iemeslu dēļ vienkārši vairs nav. Paldies Ivaram Graudiņam, kurš laipni piekrita savā dīķī Katvaru pagastā ierādīt, kāda tad ir vēžošana.

Tas bija aizraujošs pasākums! Ivars vēžošanu nosauc par *čomu padarīšanu*, kad atnāc, ieliec murdiņus, pasēdi pie uguns-kura, sarunājies. – *Cik tad viens cilvēks var vēžu apēt! Nesaprotu tos, kuri ķer čupām un savāra. Man pietiek ar pieciem un vairāk negribas,* – viņš uzskata.

I. Graudiņa dīķī dzīvo nu jau Latvijā par retumu kļuvušie vietējie – platspīļu – vēži. Ūdens te ūrs, tādēļ vēži dīķī dzīvo un vairojas. Ivars atminas, ka viņa bērnībā vecāki vēžus atveduši no Baltkrievijas un ielaiduši ūdenstilpē. Pēc tam to skaits vairs nav papildināts. Pērn un šogad gan vēžu kļuvus mazāk. Pie vainas, iespējams, varētu būt asari, kas dīķī krietni savairojušies. – *Noķērām vienu tādu makanu, pārgriezu tam vēderu, bet iekšā divi vēži, viens jau paliels,* – viņš stāsta. I. Graudiņš prāto, ka asaru skaita samazināšanai varbūt varētu dīķī sarīkot to copēšanas sacensības. Savu dīķi atpūtai viņš *atvēris* vietējiem iedzīvotājiem un draugiem. Bijis laiks, kad šurpu brauca daudz dažādu cilvēku, kuri aiz sevis atstāja pamatīgu *šmuci* – viņu pamestās drizas joprojām varot vilkt no dīķa laukā. Tagad saimnieks savu ūdenstilpi pieskata, jo nelūgti viesi joprojām te mēdz parādīties.

Sagaidot ciemiņus, Ivars jau bija sarūpējis ēsmu vēžošanai – čalu muskuļkuņģus un aknas. Saimnieks stāsta, ka vēži ir visēdāji, ēd gan zāli, gan gaļu, tāpat visu citu, ko var atrast vai noķert. Arī zivis, kaut gan tās noķert tik veikli neizdodas. Vēži ir labi sanitāri, jo likvidē nobeigušās zivis un citus ūdensdzīvniekus. – *Tiem labi derēs ēsmā no gaļas. Dažs teic, ka smaržai jāpieliek klāt maurloku buntūte. Nezinu, vai tas ko maina,* – stāsta I. Graudiņš.

Jautāts, kas jāzina vēžošanas iesācējiem, Ivars atrauc, ka nekas daudz: – *Jā-dabū vēzis ciet. Un tas nav nekāds lēnais!* Sarunbiedrs parāda un ļauj izmēģināt divus veidus to sadabūšanai. Viņš izmanto kantainos murdiņus, ko dažkārt dēvējot arī par grāmatiņām. Tie ir ērtāki un labāki par apaļajiem, kas, ja iemesti slīpumā, mēdz rīpot un sapīties savās auklās. – *Ir nepa-*

Kopā ar dīķa saimnieku Ivaru Graudiņu vedam krastā murdiņus ar tajos iekļuvušajiem vēžiem

Apmēram pāris gadu vecs neliels platspīļu vēzis

reizi murdiņos ēsmai gaļu vienkārši iemest iekšā. Tai jākarājas pa vidu murdiņam. Tad vēži lien iekšā un kādu laiku netiek no murdiņa laukā. Stulbi gan tie nav – reizumis čakarējas, līdz tomēr atrod, kā izkļūt. Arī spēks tiem ir, – vērtē I. Graudiņš. Otrs veids to ķeršanai ir ēsmas mietiņu (šoreiz tie darināti no kārklu atvasēm) ieduršana ūdenī pie krasta. Pirms tam uz mietiņiem sadurti aknu gabali; kad mietiņi ir iedurti zemē, tiem jāatrodas uz grunts. Tad vēži nāk šņakarēties un tos ķer ar tauriņu tīkliņu. – Sākumā gan jāiemānās to darīt. Nevar vienkārši bāzt tīklu ūdenī un grābt. Vēzis būs ātrāks! Tāpat, ja dodas ar bateriju tos pārbaudīt, nevar spīdināt gaismu tieši vēzim virsū, jāspīdina sāņus. Atliek pie astes pielikt ķeramo tīkliņu, pabiedēt un tas pats atmuguriski ieskrien tīklā, – Ivars pamāca. Vēl sarunbiedrs skaidro, ka

parasti vēžus sāk ķert pulksten 22–23, kad norietējusi saule. – *Vispirms līdz vienam naktī nāk mazie, tad no 1 līdz 3 ierodas lielie. Savukārt pēc trijiem – kā ar nazi nogriezts, vairs nerādās neviens.*

Dažādās dīķa vietās ielaižam murdiņus, ko dodamies pārbaudīt pēc apmēram stundas. Biežāk nav jēgas – ja reiz vēži tam apkārt snaikstās, tad biežāka murda pārbaude tos tikai aizbiedē. Kopumā trīs murdiņos iekļuvuši 10 vēži, Ivars domā, ka no tiem varbūt divi ir gana lieli ēšanai. Viņš skaidro, ka spīļainis līdz pietiekami liela izmēra sasniegšanai aug aptuveni 7–8 gadus. Arī pie katra aknu mietiņa ir pa kādam platspīļniekam. Sarunbiedrs ir priecīgs par to, ka ūdenstilpē, pretēji viņa bažām, vēži joprojām ir. Vienu man iedod paturēt rokā. Vēža negaidītais piecirtiens ar asti gan drusku sabiedē.

Visu lomu palaidām atpakaļ ūdenstilpē. Lai dzīvo! Amizanti, kā dažs, ierāpojis ūdenī, vēl pagriežas un uz priekšu izstiep jspiles. Tas ir brīdinājums. Vēzis ir teritoriāls dzīvnieks. Spīles tam spēcīgas – pat lielu gaļas gabalu ātri varot *sašķērēt*. I. Graudiņš piekrodina, ka vēži atpakaļ jāielaiž pareizi – jānoliek krastmalā pie ūdens un jāļauj tiem pašiem tajā ierāpot. Ja vēži met uzreiz ūdenī, aiz tā čaulas esošais gaiss nepaspēj izpūsties, tamdēļ dzīvnieks var pat aiziet bojā. Daudzi ar šo grēko un vaļā palaižamu spīļaini vienkārši izmet ūdenī.

Autores un Ivo SAKŠA foto

BIOR aicina akvakultūru saimniecības uz konsultācijām

Interesentiem tiek piedāvātas praktiskās un teorētiskās zināšanas un pakalpojumi, kas pieejami zinātniskā institūta BIOR zivju audzētavā *Tome*, tās filiālēs, Akvakultūras pētniecības un izglītības centrā un BIOR laboratorijās, kā arī plānots piesaistīt ekspertus no citām vietējām un ārvalstu institūcijām.

Piedāvātās aktivitātes sadalītas četrās jomās, kopumā aptverot deviņas tēmas, piemēram, akvakultūras dzīvnieku audzēšanas metodes vai šo dzīvnieku slimības, tāpat tirdzniecības un darījumdarbības stratēģijas. Konsultācija var būt gan teorētiska informācija kādā konkrētā jautājumā, gan saimniecībā esošas vai plānotas iekārtas vai objekta paplašināts vērtējums. Konsultācijas var ietvert ļoti plaša spektra informāciju – sākot no akvakultūras dzīvnieku audzēšanas līdz pat ražošanas ietekmei uz vidi konkrētā brīdī vai ilgākā laika periodā. Rezultātā tiks izveidots ekspertu sagatavots slēdziens. Papildus plānoti arī vairāki semināri par zivju audzēšanu, to

veselību, produkcijas realizāciju un citām tēmām ar ārvalstu vieslektoru dalību.

Konsultācijas un apmācība tiek piedāvāta saistībā ar BIOR īstenoto projektu, ko atbalsta Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds. Tajā iesaistīties var jebkura Pārtikas un veterinārajā dienestā reģistrēta akvakultūras dzīvnieku audzētava, kas piesaka konsultācijām īpašnieku, dalībnieku vai citu akvakultūras saimniecības norīkotu personu. Visas konsultācijas un apmācību finansē projekts. Latvijā notiekošās aktivitātes tiek apmaksātas pilnībā, savukārt ārvalstīs notiekošās – 80% apmērā (akvakultūras saimniecībai no saviem līdzekļiem jāpiemaksā 20%). Viena saimniecība var pieteikties konsultācijām katras projekta jomas vienā aktivitātē (individuālajā vai kolektīvajā konsultācijā vai apmācībā), tādējādi katra saimniecība var saņemt četras konsultācijas vai mācības.

Detalizētāka informācija par semināriem – vietnē www.bior.lv.

Ezeru apsaimniekotājiem – palīgierīces zivju resursu sargāšanai

Limbažu novada pašvaldības aģentūra ALDA, tāpat Lādes un Katvaru ezera apsaimniekotāji, pateicoties Latvijas Zivju fonda atbalstam, tikuši pie vērtīgām ierīcēm zivju resursu sargāšanai. Gan aģentūra, gan abu ezeru apsaimniekotāji saņēma katrs pa vienam nakts redzamības binoklim, kas var ierakstīt redzēto un to iespējams savienot ar vidierīcēm. Savukārt Katvaru ezera apsaimniekotājs saņēma trīs pārvietojamās novērošanas kameras.

Tematisko lapu atbalsta:

Lapu sagatavoja Līga LIEPIŅA